

WOJCIECH KUĆKO
WSR UKSW, Warszawa

Sprawozdanie z międzynarodowego sympozjum naukowego *Św. Stanisław Kostka, patron Polski. W 100. rocznicę odzyskania niepodległości* (WSD w Płocku, 15 listopada 2018)

Rok 2018 był obchodzony w Kościele katolickim w Polsce jako Rok św. Stanisława Kostki, w 450. rocznicę jego śmierci (15 sierpnia 1568 r.). Spośród wielu inicjatyw naukowych ważnym akcentem było 41. Międzynarodowe Sympozjum Koła Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, które odbyło się 15 listopada 2018 r. na terenie tego seminarium. Refleksje naukowe przebiegały pod hasłem: „Św. Stanisław Kostka, patron Polski. W 100. rocznicę odzyskania niepodległości”. Uczestnicy mogli wysłuchać ośmiu prelekcji i wziąć udział w dwóch dyskusjach panelowych. Łącznie w sympozjum zabrało głos trzynastu prelegentów z kraju i zagranicy, odsłaniając nowe karty życia tego nieco zapomnianego polskiego świętego. Organizatorem był ks. dr Wojciech Kućko z Wydziału Studiów nad Rodziną UKSW w Warszawie oraz Koło Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku.

Przewodnim motywem wszystkich wystąpień było poszukiwanie śladów dziedzictwa urodzonego w 1550 r. w Rostkowie na terenie diecezji płockiej św. Stanisława Kostki w dziejach i kulturze polskiej, europejskiej i światowej oraz aktualności przesłania, które pozostawił, zwłaszcza poprzez wydarzenia, jakie miały miejsce po jego śmierci. Ten pierwszy błogosławiony jezuita, który został wyniesiony do chwały ołtarzy w 1605 r. jeszcze przed Ignacym Loyolą, założycielem Towarzystwa Jezusowego i jego współtowarzyszami, zapisał się bardzo mocno w burzliwej historii Rzeczypospolitej, szczególnie w XVII i XVIII w., gdy w 1674 r. został ogłoszony patronem Królestwa Polskiego.

Pierwszym punktem konferencji było słowo ks. dra Marka Jarosza, rektora WSD w Płocku, oraz krótkie wystąpienie Kamila Mańkowskiego, które wprowadziły zgromadzonych w seminaryjnej Sali Biskupów w program dnia.

Referat bpa dra Piotra Libery dotyczył śladów św. Stanisława Kostki w literaturze staropolskiej. Przywołał najpierw Grzegorza z Sambora (ok. 1523-1573), uważanego za nauczyciela braci Stanisława i Pawła Kostków, który już dwa lata po śmierci Stanisława na rzymskim Kwirynale skomponował łaciński poemat *Vita divi Stanislai Costuli*, opiewający walkę młodego „żołnierza Chrystusa” w obronie katolickiej wiary w czasie szalejącej reformacji. Następnie bp Libera podkreślił, że podobnych obrazów, ale o pośmiertnej chwale Stanisława Kostki, używał w swojej poezji Maciej Kazimierz Sarbiewski (1595-1640), *Horatius Sarmaticus*, autor epigramatu *Imago Beati Stanislai Kostkae Romana* oraz *Ody do św. Stanisława Kostki* z 1637 r. Dodał także, że Cyprjan Kamil Norwid (1821-1883), poruszony widokiem

rzeźby Pierre'a Legrosa Młodszego w pokojach św. Stanisława w Rzymie 15 sierpnia 1857 r., napisał utwór *W komnacie, gdzie Stanisław...*

Z kolei głos zabrał o. dr Robert Danieluk SJ z *Archivum Romanum Societatis Iesu*, który zaprezentował historię tego rzymskiego archiwum jezuickiego, jak również przywołał najważniejsze zgromadzone tam dokumenty dotyczące św. Stanisława Kostki. Wskazał trzy rękopisy świętego – jego podpisy, z których jeden jest częścią noty z 27 października 1567 r., spisanej przez Stanisława Kostkę w przededniu wstąpienia do zakonu (kolejne z tych dokumentów to zapis w księdze nowicjackiej z 28 października 1567 r. oraz potwierdzenie przybycia Kostki do rzymskiego nowicjatu z 25 października 1567 r.). Prelegent opisał również historię i przesłanie *Listu trzech świętych*, spisane w Monachium z datą 25 września 1567 r. – pisma Piotra Kanizjusza do Franciszka Borgiasza polecającego przyjęcie młodego kandydata, Stanisława Kostki. Jezuita-archiwista przywołał także inne świadectwa kultu św. Stanisława Kostki, np. dedykowaną mu poezję w języku chińskim oraz dokumenty procesu kanonizacyjnego, które zajmują 2,5 m pól w zasobie rzymskiego archiwum.

Ks. prof. dr hab. Waldemar Turek z Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie, szef Sekcji Łacińskiej w watykańskim Sekretariacie Stanu, zaprezentował wykonane po raz pierwszy tłumaczenia z łaciny i włoskiego na język polski wybranej korespondencji władców polskich ze Stolicą Apostolską w sprawie kanonizacji bł. Stanisława Kostki, przechowywane w archiwum Kongregacji ds. Świętych w Rzymie. Prelegent zaprezentował fotografie dokumentów, jak również omówił ich aspekty językowe, historyczne i treściowe. Słuchacze zostali zapoznani z zawartością czterech pism: dokumentu króla Jana Kazimierza Wazy mianującego prokuratora procesu kanonizacyjnego bł. Stanisława Kostki z 2 grudnia 1657 r., listu królowej Ludwiki Marii Gonzagi zabiegającej o powiększenie honorów dla bł. Stanisława Kostki z datą 6 marca 1659 r., listu króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego do papieża Klemensa X, w którym postulował ogłoszenie bł. Stanisława Kostki jednym z głównych patronów Królestwa Polskiego z 18 stycznia 1673 r. oraz listu króla Jana III Sobieskiego do papieża Innocentego XI z 3 lutego 1683 r. z prośbą o kanonizację bł. Stanisława Kostki.

Dopełnieniem treści literacko-historycznych tej części obrad było przedłożenie dra Roberto Fusco z Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie na temat: *Ikonografia św. Stanisława Kostki w kontekście potrydenckiej sztuki włoskiej*. Badacz przywołał najważniejsze założenia XVI-wiecznych traktatów o sztuce, autorstwa kardynałów Karola Boromeusza i Gabriele Paleottiego, które wpłynęły także na sposób ukazywania Świętego z Rostkowa przez artystów włoskich. Szeroką panoramę historii Towarzystwa Jezusowego zarysował potem prof. dr hab. Kazimierz Maliszewski z UMK w Toruniu, przedstawiając *Rolę i miejsce jezuitów w kulturze staropolskiej*, m.in. w kontekście tworzonego przez nich teatru i sarmatyzmu. Natomiast ks. dr Janusz Cegłowski z Mławy w wystąpieniu *Aureola aktualna na różnych kontynentach* opisał niektóre miejsca kultu św. Stanisława Kostki na Litwie, Ukrainie, w Kamerunie i Brazylii.

Tę część spotkania podsumowano dyskusją na temat dziedzictwa św. Stanisława Kostki z udziałem wszystkich dotychczasowych prelegentów, podczas której zwrócono uwagę na potrzebę wyprodukowania dobrego filmu fabularnego o św. Stanisławie Kostce, którego życiorys mógłby być doskonałym scenariuszem. Zachęcano także do kontynuowania badań na temat świętego w archiwach, szczególnie w aspekcie jego ikonografii i kultu.

Popołudniowa część obrad została otwarta referatem dr hab. Radosława Lola, prof. AH w Pułtusk: *Kształtowanie się wizerunku Stanisława Kostki jako patrona Królestwa*

Polskiego w XVI-XVIII wieku, w którym zaprezentował, jak wielka była popularność świętego wśród szlachty polskiej i mieszczan, wspieranych w tym względzie przez różne działania władców Polski. Mgr Karolina Chomiczewska z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków Urzędu Miasta Rzeszowa podjęła próbę opracowania *Ikonografii św. Stanisława Kostki w malarstwie i grafice w Polsce*, przywołując najważniejsze wizerunki młodzieńca z Rostkowa, które oddawały cechy jego fizjonomii albo ukazywały go w stroju świeckim. Autorka opisała także główne motywy artystyczne, spośród których najważniejszym było przyjmowanie przez Kostkę Komunii św. z rąk anioła w towarzystwie św. Barbary, modlitwa i relacja mistyczna z Dziewicą Maryją czy cykle narracyjne, opowiadające dzieje świętego.

Również część popołudniowa została podsumowana dyskusją, która od problematyki historycznej przeprowadziła uczestników do zamyślenia, w jaki sposób Święty z Rostkowa może być inspiracją dla ludzi początku trzeciego tysiąclecia. Odpowiedzi na pytanie: *Do czego stworzył nas Bóg?* (które nawiązywało do motto życiowego św. Stanisława *Ad maiora natus sum*) szukali dysputanci: bp dr Mirosław Milewski, biskup pomocniczy z Płocka i asystent krajowy Akcji Katolickiej w Polsce; red. Dawid Gospodarek z Katolickiej Agencji Informacyjnej; ks. mgr Emil Parafiniuk, dyrektor Krajowego Biura Organizacyjnego Światowych Dni Młodzieży oraz ks. mgr Krzysztof Ruciński, duszpasterz młodzieży diecezji płockiej.

Podsumowania obrad konferencji dokonał ks. dr Wojciech Kućko, który do postaci Świętego Jezuitę z Rostkowa odniósł znane w literaturze polskiej słowa „My z niego wszyscy”. Zauważył, że narodzony 450 lat temu dla nieba św. Stanisław powinien, po ponad czterech wiekach, na nowo narodzić się w świadomości Polaków. Z pomocą fragmentu słów narodowego hymnu „z ziemi włoskiej do Polski” przywołał 100. rocznicę odzyskania niepodległości i zasugerował, że także dziś z Italii, od relikwii św. Stanisława Kostki, płynie dla Polaków nowe wezwanie do jedności i pracy dla Ojczyzny, czego patronem może być właśnie ten święty.

Uzupełnieniem części naukowej była modlitwa nieszporemami ku czci św. Stanisława Kostki w seminaryjnej kaplicy Dobrego Pasterza, prowadzona przez ks. dra Jarosława Kwiatkowskiego z WSD w Płocku, który przypomniał rys jezuicki postaci Kostki jako naśladowcy św. Ignacego Loyoli.

Wieczorna część artystyczna dnia sympozjalnego została przygotowana przez kleryków WSD w Płocku pod kierunkiem Piotra Adamiaka, którzy w obecności Alberto Macchiego, dramaturga i reżysera rzymskiego, w seminaryjnej sali teatralnej przedstawili jego sztukę pt. *Św. Stanisław Kostka – jednoaktowe itinerarium* oparte na motywach biografii świętego.

Obradom sympozjalnym towarzyszył specjalny numer kleryckiego czasopisma *Sursum Corda* (ukazującego się od 1927 r.), z artykułami poszerzającymi problematykę konferencji, wystawa obrazków ze św. Stanisławem Kostką z kolekcji dra Waldemara Krzyżewskiego z Przasnysza oraz stoisko Poczty Polskiej S.A., w którym można było nabyć okolicznościowy znaczek z wizerunkiem Świętego z Rostkowa, otwierający nową serię „Patroni Polski”.

Międzynarodowe sympozjum z udziałem ok. 300 słuchaczy, poświęcone dziedzictwu św. Stanisława Kostki, otworzyło piątą dekadę corocznych jesiennych konferencji organizowanych w Wyższym Seminarium Duchownym w Płocku nieprzerwanie od 1978 r.